

Rovarász Híradó

A Magyar Rovartani Társaság tájékoztatója
119. szám, 2025. szeptember

Tartalom:

Rovarászokra emlékezünk — MRT hírek — Rövid hírek
Sajtó- és blogfigyelő — Könyvrecenzió, új szakkönyvek

Rovarász Híradó

a Magyar Rovartani Társaság
negyedéves tájékoztatója

A tájékoztatóban megfogalmazott vélemények nem minden esetben tükrözik a Szerkesztőbizottság és a Magyar Rovartani Társaság vezetőségének álláspontját.

A Rovarász Híradót alapította 1989-ben:
Nagy Barnabás

Felelős szerkesztő: Haltrich Attila (HA)
Cím: 2040 Budaörs, Kossuth L. u. 49.
Telefon: 20/4145453
Drótposta: attilahaltrich@gmail.com

Szerkesztőbizottság: Katona Gergely (KG),
Koczor Sándor (KS), Puskás Gellért (PG),
Rédei Dávid (RD), Szalóki Dezső (SzD), és
Szócs Gábor (SzG).

Magyar Rovartani Társaság (MRT)
1088 Budapest, Baross utca 13.
www.rovartani.hu

A Magyar Rovartani Társaság célja és feladata a rovaran általános művelése, elsősorban a magyarországi rovarvilág kutatása és vizsgálata, valamint a rovarantani ismeretek terjesztése.

Elnökség (2025)

Elnök:	Haltrich Attila
I. alelnök:	Vas Zoltán
II. alelnök:	Szabóky Csaba
Titkár:	Sulyán Péter Gábor
Előadásszervező:	Koczor Sándor
Jegyző:	Szóke Viktória

Szerkesztők
(*Folia. ent. hung.*): Vas Zoltán és
Szóke Viktória

Pénztáros: Szalóki Dezső

Számvizsgáló Bizottság

Elnök:	Both Vera
Tagok:	Balázs Klára és Szénási Ágnes

Ülések – a nyarat kivéve – minden hónap
harmadik péntekén az **MTM Semsey Andor**
termében (1083 Budapest, Ludovika tér 2-
6.), délután 4 órakor.

Címlapon:

Kis kenyérbogár - *Stegobium paniceum*
(*Linnaeus, 1758*)
Coleoptera, Ptinidae

A Pannonhalmi Főapátság könyvtárában történt
kenyérbogár fertőzéssel kapcsolatos sajtóhírekhez
kapcsolódik.

Szerző: U.Schmidt, 2016

Forrás:
https://en.wikipedia.org/wiki/Drugstore_beetle

Döbbenetes, mennyire kötődöm az okostelefonomhoz. Természetesen ez csak akkor tudatosodik, amikor valami miatt megszűnik az online kapcsolat, vagy maga a készülék némul el, mondjuk fel akarom tenni a szelfi-botra, a rögzítő kikapcsolja, háromszor elrontom a PIN kódot (a PUK kódot ki a csuda tudja...), egyszóval hiányolnom kell, órákig, netán napokig.

Jól emlékszem, hogy amikor sok-sok évvel ezelőtt olvastam, hogy majd a telefonunkban lesz minden, számítógép, telefon, GPS stb., NEM HITTEM EL.

Hogyan? El sem tudtam képzelni.

Aztán körülöttem mind többeknek lett, de én kitartottam a „buta” verzió mellett.

Miért kellene nekem az okos verzió? – érveltem.

A munkahelyemen rengeteg időt töltök a képernyő előtt, levelezek, információkat töltök le az Internetről stb., aztán 20–25 perc alatt autóval hazaérek, otthon megint csak ott a számítógép, internetkapcsolat, ne mondja már senki, hogy azt a félórát nem bírom ki offline állapotban, amíg hazaérek?

Az egyik kollégám – emlékszem – már ekkor figyelmeztetett mosolyogva (neki már volt mobilja!), hogy előbb utóbb be fogom adni a derekamat, nem vonhatom ki magamat a technika fejlődése alól.

És igaza lett.

Lassan, de biztosan lettem „függő”. Az, ami régen zavart, hogy a lányom még az étkezések alkalmával is odatette a folyton csipogó telóját maga mellé – sajnos – már rám is jellemző lett.

És jönnek a levelek, üzenetek, van, amire rögtön reagálok, válaszolok, de azért sokakra csak otthon a laptopon keresztül, hiszen azon kényelmesebb írni

Régen elég volt hetente egyszer a telefont feltölteni, most naponta ellenőrzöm – mit naponta, két óránként! –, nehogy lemerüljön...

Ha utazunk valahova, első helyen szerepelnek a különböző végű kábelek, töltők, de újabban már a hordozható akkuk („power-bank”) is. Még a buszon is – nem beszélve a személygépkocsiról – ott a műszerfalon vagy az ülés alatt az USB nyílás, csak a kábelt kell bedugni.

De, amit sosem hittem volna, hogy telefonom még magát a határozást is megkönnyíti. És nemcsak a növényeket, rovarokat, pókokat stb., de BÁRMIT. Ráadásul, ha elég közönségesek, gyakoriak az élőlények (sok kép van róluk a neten!), akár faji szinten is.

Hihetetlen ez az egész, csak kapkodom a fejem.

HA

Rovarászokra emlékezünk

Rác Gábor 85 éves

Gondolkodnom kellett, hogy mit írjak, hogy hártározam meg Gábort. „Lepkésznek”? „Rovarásznak?”

Aki ugyanis ismeri, vagy hallott a „gyűjtő korszakáról”, az pontosan tudja, hogy valójában lepkész, akinek több tízezres gyűjteménye ma a Magyar Természettudományi Múzeum Állattárában található.

Csak hogy én egy hónapja pont egy olyan bogarral teli dobozát mutattam be a hallgatóságnak az idei Kutatók Éjszakáján, mely tele volt aranyos rózsbogárral, számtalan színben pompázva (formák) és ami attól egyedi, hogy mindegyik példány (több mint száz!), ugyanarról a telekről volt gyűjtve az évek során.

De nemcsak ezt a dobozt adományozta a Kertészeti Egyetem (ma MATE) Rovartani tanszékének, hanem több ezer rovarút, lepkefeszítőket, csipeszeket stb., egykori ciános öllővegeit, sőt, még egy kis gyűjtemény befogadására szolgáló szekrénykét is (dobozokkal együtt!), ami rögtön gazdára is talált egy lelkes bogárgyűjtő hallgató személyében.

Rác Gábor nagyon fiatalon, már 14 éves korában tagja lett a Magyar Rovartani Társaságnak (MRT), úgyhogy nem lehet csodálkozni azon, amikor tavaly, a társaság titkára kivetítette azon tagtársak nevét, akiknek tagsági ideje „kerek”, ő szerepelt a lista elején a 70 évével.

Ahogy sok, az interneten is fellelhető interjújában is elmondja, de számos könyvében is olvashatjuk, édesapja szeretett vele a rovarászt, vele kezdett a nyíregyházi Nagyerdőn rovarokat, főleg lepkéket gyűjteni még 10 éves kora előtt.

Szabóky Csaba „A lepkészet története Magyarországon” c. könyvében találjuk a legtöbb adatot (62–63 oldal) Gábor rovarász múltjával kapcsolatban. Azt, hogy Balogh Imre tanította meg a rovarok iránt érdeklődő gyereket arra, hogyan kell szakszerűen preparálni, cédulázni, majd jött a véletlen találkozás Szelényi Gusztávval („Gusztai bácsival”) az erdőben, ami után együtt jártak gyűjteni a Nagy-Szénásra és környékére (1953). Gusztai bácsi révén ismerte meg a Növényvédelmi Kutatóintézetben Jermy Tibort, Nagy Barnabást, Szalay-Marzsó Lászlót, Reichart Gábort, csupa nagy nevek az alkalmazott rovartan területén.

Ugyancsak Szelényi Gusztáv, aki akkor a Magyar Rovartani Társaság (MRT) elnöke volt, vitte el az első rovartan ülésre, melyeknek aztán a későbbiekben lelkes látogatója lett.

Bakonykúti, 2021

Jubileumi tagság

- **70 éve:** Rác Gábor
- **55 éve:** Rékási József, Szócs Gábor
- **45 éve:** Bene Károly, Gallé László, Lohinai György, Medvegy Mihály, Ronkay László
- **35 éve:** Marosi Pál
- **30 éve:** Endrődi Gergely, Kocs Irén, Patkó Ferenc, Szabó József Péter, Vörös Árpád
- **25 éve:** Ábrahám Géza, Fülöp Dávid, Illiczky Sándor, Lökkös Andor, Lukács István, Mészáros Annamária, Tóth Ferenc, Ulviczki László
- **20 éve:** Kotán Attila

Kivetítve az MRT Közgyűlésén, 2024. február 16.

MEGHÍVÓ

A MAGYAR ROVARTANI TÁRSASÁG
1958. évi okt. hó 17-én, pénteken délután 1/2 6 órakor
az Egyetemi Állattani Intézetek előadótermében (Puskin u. 3., II. em.) tartandó

299. ülésére

Tárgysorozat:
(A Kertészeti Rovartani Tanszék előadásai.)

Mádi Rezső: Eddig felkutatott adatok a magyar cserzőgubacsok történetéből.
Rácz Gábor: Nevelési kísérletek hernyók vitaminos táplálásával.
Tóth György: Adatok a csipkésposolokák (Tingidae) hazai tápnövényeinek ismeretéhez.
Balás Géza: Tennivalók a rovartani munka megjavítása érdekében.

(A magyar entomológusok címjegyzékének összeállítása érdekében kérjük az üléseinkre előjönni nem tudó minden tagtársunkat, hogy szül. évüket, tagságuk kezdeti évét, foglalkozásukat és zűkebb szakcsoportjukat (pl. Coleoptera, mezőgazd. rovartan. sb.) levélben közöljék a titkárral.)

Dr. Nagy Barnabás
titkár

Dr. Szelényi Gusztáv
elnök

F.k.: Dr. Kaszab Zoltán — Természettudományi Múzeum.

Tizennyolc éves volt, amikor az 1958. október 17-ei ülésen megtartotta első előadását „Nevelési kísérletek hernyók vitaminos táplálásával” címen, amit aztán egy angol nyelvű publikáció is követett kilenc évvel később („The effects of vitamins on the development of *Nymphalis antiopa*”, New York, 1967). De tartott faunisztikai előadást („Adatok a Zempléni-hegység Lepidoptera faunájához”, 1960. február 19.) és újabb hernyónevelés beszámolót is („Trópusi Saturnidák nevelése”, 1964. április 17.).

A következő évek előadásain már látszik, hogy Gábor előtt kinyílt a világ („30 nap Ázsiában” 1969. április 18., „Guineai útbeszámoló” 1970. május 15., „Erdélyi Gyűjtőutak” – közösen Simonyi Sándorral, 1974. december 20-án), színes diapozitívekkel, majd megjelenik a mozgófilm 1977. június 17.: „A Góbi állatvilága”. Legközelebb már csak tíz évvel később, 1987-ben találkozunk vele MRT meghívón egy filmvetítés erejéig a „Kaszab Zoltán Emlékölés”-en, amikor „Szerelmünk Mongólia” c. filmmel emlékezett meg a híres bogárgyűjtőről.

Ezek után újabb 11 évnek kellett eltelnie, hogy meghívón megjelenjen a neve, az 1998. március 27.-ei ülésen Mészáros Zoltán ismertette „Tizenkét hónap az erdőn” c. könyvét.

Még az 50-es évek végén, ugyancsak az MRT-ben ismerkedett aztán meg Kovács Lajossal, majd barátkozott össze Vojnits Andrásal, Mészáros Zoltánnal, Varjas Lászlóval stb., akikkel aztán sokszor gyűjtött együtt a továbbiakban.

A Kulturális Minisztérium Múzeumi Főosztálya Gábor lepkegyűjteményét 1979-ben védetté nyilvánította, majd később megvásárolta, még hozzá akkora összegért, ami ritka az intézmény történetében.

Közben filmezés közben is megfigyeléseket végez, így jelenteti meg a *Folia entomologica hungarica*-ban rövid közleményét 2000-ben: „Adatok Mongólia nappalilepke-faunájához (Lepidoptera: Papilionidae, Hesperidae). <http://publication.nhmus.hu/folent/cikkreszletes.php?idhoz=7125>

De ha magát a gyűjtést abba is hagyta, Bakonykútiban, ahova minden tavasszal kiköltözik, továbbra is megfigyeléseket végzett/végez.

KULTURÁLIS MINISZTERIUM
Múzeumi Főosztály
1363 Budapest, Pf. 69.

Ügyiratszám:
Tárgy: Védett
Melléklet: 1 p.

Rácz Gábor
.....
1221 Budapest
.....
Leányka u. 3.
.....

Az 1963. évi 9. számú törvényerejű rendelet 10. §-ában foglalt jogkörben,
a Természettudományi Múzeum
szakértői vélemény alapján az alábbiakban leírt muzeális tárgya(ka)t
védetté nyilvánítom.

Speciális csoportokhoz tartozó, hazai, palearktiku fajokból álló lepkegyűjtemény. Példányszáma: 25.00

A védetté nyilvánított tárgy(ak) nyilvántartásával és felügyeletével kapcsolatos igazgatási felad megnevezett múzeumot jelölöm ki. A múzeum jogkörét, valamint a védetté nyilvánított tárgy(ak)

Rácz Gábor lepkegyűjteményének védetté nyilvánítási dokumentuma

Szabóky Csabával közösen jegyzik a „Bakonykúti és térsége lepkefaunája” c. kiadványt (2004), amit hamarosan követ a „Bakonykúti lepkéi (Lepidoptera)” címen megjelent dolgozat (faunalista) ami a Bakonyi Természettudományi Múzeum Közleményeiben jelent meg (Zirc, 23-2006; 113–139.). <https://bakonymuzeum.nhmu.hu/sites/default/files/nhmufiles/kiadvanyok/Folia-BTM/Folia%2023/FOLIA%2023%20-%2020113-139.%2C%20Szaboky.pdf> Ez a dolgozat 15 év megfigyeléseiből és 5 év fénycsapda eredményeiből született, 1150 lepkefaj van felsorolva benne, melyek közül 634 Macro- és 516 Microlepidoptera. Már ekkor megállapítja az írás végén, hogy milyen rohamos ütemben csökken a gyűjtött fajok és egyedek száma a térségben. Azóta a helyzet csak romlott, évenkénti találkozásainkon mindig szóba kerül, hogy már alig repül be egy egy nappali lepke a kertjébe.

Gáborral nem olyan rég, csak 2016-tól barátkoztunk össze, amikor Bodor János megadta a címét, hogy az 1956-os lepkegyűjtemény-mentés kapcsán tisztázzam, hogy hány kereke volt a kordénak, amivel a dobozokat szállították át a Baross utcából a Károlyi-palotába (ő is részt vett a mentésben!).

Ha jól emlékszem, „a kerekek számának tisztázásában” segíteni nem tudott, de a kapcsolat megmaradt, levelezni kezdtünk és azóta is személyesen találkozunk évente legalább egyszer, vele és Emőkével, a feleségével, egy-egy beszélgetés erejéig bakonykúti házukban, június elején, amikor Fehérvársurgón az Európai Dísznövény és Kertművészeti napok zajlanak, ahova rendszerint leutazunk a feleségemmel.

Ha valaki kíváncsi Rácz Gábor életére, rá magára, az kattintson az alábbi linkre, ahol nemcsak fotókat, szöveget, de egy **egyórás filmet** is láthat, ahol ő maga beszél, emlékezik életéről, élményeiről.

(„Az Öreg - Fejér vármegye legidősebb lakóit bemutató videósorozat):

<https://www.feol.hu/helyi-életstilis/2023/09/a-83-eves-bakonykuti-racz-gabor-olyan-életet-tudhat-maga-mogott-amit-csak-nagyon-kevesek>

<https://www.feol.hu/helyi-életstilis/2023/09/a-83-eves-bakonykuti-racz-gabor-olyan-életet-tudhat-maga-mogott-amit-csak-nagyon-kevesek>

Gábor ez év márciusában töltötte be a 85-ik életévét!

Isten éltesse még sokáig!

HA

Lepkefeszítők, rovartűk stb., melyek a Rovartani tanszékhez kerültek

Lepkepuhító (exsikkátor), amit egykor még Szelényi Gusztáv használt

MRT Hírek

II. Magyar Rovartani Konferencia

2025. november 21–22. (péntek-szombat) Magyar Természettudományi Múzeum, Semsey Andor előadóterem | 1083 Budapest, Ludovika tér 2-6.)

A tavalyi első konferenciánk után idén második alkalommal rendezzük meg a Magyar Rovartani Társaság konferenciáját, amelynek célja, hogy a Rovarászati Napok hagyományait tovább folytatva, de szélesebb körben, a Társaság berkein kívül is lehetőséget biztosítson a rovartani kutatások eredményeinek bemutatására. A tavalyi alkalommal szemben idén két naposra tervezzük a konferenciát. Rovarokkal és más ízeltlábúakkal kapcsolatos tudományos prezentációkat várunk, amelyek még nem hangzottak el más, magyar nyelvű hazai szakmai fórumon.

A meghirdetett témakörök a következők:

- agrozoológia
- állatföldrajz/faunisztika
- élettan / molekuláris biológia
- idegenhonos/inváziós fajok
- kémiai ökológia
- környezeti nevelés
- a rovartan kulturális, társadalmi vonatkozásai
- ökológia
- taxonómia/szisztematika
- természetvédelem
- viselkedésbiológia

Az új kutatási eredmények ismertetése mellett szemlésző (review) jellegű előadásokat is várunk. A konferencia nyelve magyar.

A konferenciára való jelentkezés időközben lezárult, gazdag és izgalmas program állt össze. Részletes beszámolóval a *Rovarász Híradó* következő számában jelentkezünk.

Koczor Sándor

Rovarászkirándulás beszámoló

2025. június 20-22., Pannonhalma

Idei, pannonhalmi rovarászkirándulásunk előtt többen aggódtak, hogy túl „kulturós” lesz, nem leszünk eléggé kint a természetben az igazán „jó fogáshoz”, de szerencsére ezen félelmek alaptalannak bizonyultak. Az éppen virágzó hársfák és a levendulák tömegtelen rovar vonzottak éjjel-nappal, főleg lepkéket. Szállásunk parkolójának hársfáiról hálózni igazán szórakoztató élmény volt. De számos apró, érdekes élőhelyfolt várt minket az egész környéken, így igazán nem unatkoztunk.

A táborszervező csapat egy nappal előbb a helyszínre érkezett, és a környéket jól ismerő Borbély Csaba tagtársunk megmutatta nekünk a helyi látványosságokat és potenciális gyűjtőhelyeket, így másnap felkészülten várhattuk a táborozókat.

Fotó: Dombi Orsolya

A Pannonhalmi apátság látképe Pázmándhegyről.

Tábornyitás

Fotó: Dombi Orsolya

Mindenkit más-más érdekelt a sokféle élőhelyből és látnivalóból, így nagy közös kirándulást sem szerveztünk, hanem kisebb csoportokban szétszóródva fedeztük fel Pannonhalmát. Én előre kinéztem pár ígéretes gyepet, köztük egy felhagyott sísáncot is, így kis lepkészcsapatunkkal erre kalandoztunk, nagy és igazán széles kört téve a környék dombjain. Nedves, kosboros gyep, sziklagyep, erdőszél, legelő és kaszáló örvendeztetett meg minket megannyi szép lepkével, miközben a kilátás sem volt utolsó.

Fotó: Dombi Orsolya

Főszakácsunk, Szabóky Csaba, minőségellenőrzést végez.

Fotó: Dombi Orsolya

Akár 10-12 lepkefaj is táplálkozott egyszerre egy levendulabokron.

Fotó: Dombi Orsolya

Zygaena filipendulae hernyója

Másnap az apátság arborétumában is tetünk többen egy kört, meglátogattunk egy nagyon szép kortárs üvegművészeti galériát, majd természetesen a levendulást is útba ejtettük. Magába az apátságba nem mentem be, de annak dombja, kilátói és külső épületei is szép kiránduláshelyszínek voltak.

Az éjszakai gyűjtés többnyire a cseidervölgyi szállásunk kertjében zajlott, de volt, aki elautózott a Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet tölgyeseibe is, sőt páran az apátság arborétumába is visszamehettek.

Örültem, hogy megint voltak új résztvevői a kirándulásnak, remélem, jövőre is kedvük lesz velünk tartani.

Dombi Orsolya

Rövid Hírek

Beszámoló a Naplás-tavi rovarászprogramokról

(2025. augusztus)

2025-ben immár ötödik alkalommal került megrendezésre a **Naplás-tavi rovarászprogram-sorozat**, amely hagyományosan a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület (MME) budapesti helyi csoportjának madárgyűrző akciójához kapcsolódott. Az MME augusztus 8-tól 25-ig szervezte a madárgyűrzést (immáron 12. alkalommal), idén a programjukat négy napon (augusztus 20. és 23. között) egészítették ki rovarászprogramok a Budapest XVI. kerületében, a naplás-tavi gátórháznál, délutáni és esti programblokkokkal. Az eseményről és a programelemekről az MME weboldalán, és különböző Facebook-csoportokban tájékozódhattak az érdeklődők, minden programelem ingyenes volt.

Fotó: Tóth Virág

A lámpa fényére sok lepke és vízirovar érkezett, a gyerekek nagy örömére

A délutáni „**Vízipók és barátai**” élőállatos bemutatók igazi közönségkedvencnek bizonyultak: a látogatók testközelből ismerkedhettek meg a tó állatvilágával. Lehetett víziskorpiót sétáltatni, csíkbogarat vízbe ugratni, békát és szitakötőt szabadon engedni, sőt még vörös mocsárrákot is simogatni. A gyerekek kifejezetten szerették a 2025-ös Év Rovarát, a sávós szitakötőt, amely fajból lárvák, továbbá hím és nőstény imágók egyaránt megfigyelhetőek voltak. A kisebb termetű vízi gerinctelenek, mint a molnárkák, hanyattúszó poloskák, víziáskák és a vízcsigák is helyet kaptak a bemutatón. Mindezt játékos stílusban, plüss vízirovarok bemutatásával egybekötve.

Fotó: Mészáros Ádám

A 2025-ös Év Rovara, a sávós szitakötő (*Calopteryx splendens*)

után a dunavirág kérészeknek is jött néhány nőstény példánya, a fajnak augusztusban erős rajzása volt Budapesten; a kompenzációs repülésüket végző nőstények egészen a Dunától repültek a Naplás-tóig. Az időjárás ugyan az egyik este megrézfalta a szervezőket, amikor is kicsit eleredt az eső, de a többi napon minden program meg tudott valósulni.

A programokat és bemutatókat **Mészáros Ádám rovarász, környezeti nevelő, okleveles hidrobiológus** vezette. Az esemény célja a rovarvilág megismertetése és megszerettetése volt, különös tekintettel a helyi vizes élőhelyek fajgazdagságára. A résztvevők nemcsak érdekes fajokat láthattak, hanem természetvédelmi szemléletet is tanulhattak egy közvetlen, élményalapú formában.

A helyszín biztosításáért és a program hírének széles körű eljuttatásáért ezúton is köszönet illeti az MME budapesti helyi csoportját.

A Naplás-tavi rovarász események idén is bizonyították, hogy az élő rovarokkal és interaktív bemutatókkal ötvözött természetismeret hatékony és vonzó eszköze a környezeti nevelésnek Budapesten. Ebben az évben a 4 napon összesen négy délutáni "Vízipók és barátai" bemutató, és három éjjeli lepkész bemutató valósult meg, a rovarászprogramokra összesen mintegy 200 látogató volt kíváncsi! Főképp kisgyermekes családok látogattak ki, közülük többen évek óta visszajárók. A középiskolás és az egyetemista korosztálynak sikerült népszerűsíteni a Fiala Entomológusok Klubját (ArtEnto – FEK), többen jelezték, hogy szeptembertől csatlakoznának is!

A Naplás-tavi rovarászprogramok sikere nyomán a sorozat **2026 augusztusában is folytatódik** – újabb élményekkel, rovarokkal és közösségi felfedezésekkel.

Mészáros Ádám

A négy rovarász este az éjjeli lepkészés jegyében telt, ahol a fehér fényel megvilágított lepedőhöz, az UV fényű fénycsapdához és a boros-cukros csalimadzagokhoz számos faj érkezett. Látható volt többek között **lőherepohók, kankalin-tarkabagolylepke, kutyatej-szender** és a szeptemberi „tanévkezdést jelző” **kis gyökérrágólepke** is. Igen sokakat meglepett, hogy mennyi-mennyi este aktív lepkefaj van hazánkban, a nappali lepkékhez képest! Az egyik este egy védett bogárfaj, a pettyes szilcincér is megjelent a lepedőn, mely a közeli C inkotai-kiserdőben nem ritka. Maradva a védett rovarfajoknál, két napon is 23 óra

Fotó: Tóth Virág

Mészáros Ádám övesbagollyal

Beszámoló a XI. Országos Lepkésztalálkozóról - 2025. augusztus 15–17., Tardos, Malomvölgy

Az idei, immáron XI. Országos Lepkésztalálkozót Tardoson, a Malomvölgyben rendeztük meg augusztus 15–17-ig. A helyszín Krajcsovsky Bencének, a Duna-Ipoly Nemzeti Park természetvédelmi őrének ötlete volt, aki az utóbbi években igyekezett a lepkészetileg viszonylag fehér foltnak számító Gerecsét felfedezni és reklámozni a lepkészek számára. Az időpontot is egy helyi érdekesség, a *Charissa variegata* (tarka sziklaaraszoló) rajzásához igazítottuk, mely lepke végül nem csak a lámpára jött számosan, de Zsoldos Márton gyönyörűséges festményének köszönhetően pólóinkon is megjelent.

Fotó: Dombi Orsolya

Terepi program a Szilvásokban.

A korábbi évek visszajelzései alapján próbáltuk inkább a terepi programokra és a közösségépítésre helyezni a hangsúlyt, de azért beiktattunk pár érdekes előadást is mindenféle témában, a Gerecséről, újonnan megjelenő könyvről, horvátországi lepkészexpedícióról, érdekes megfigyelésekről, hernyóhatározásról, de dolgoztunk is egy kicsit, így az új EU rendeletek és a védett fajok listájának felülvizsgálata is szóba került. A beltéri programot pedig a már hagyománnyá vált vetélkedővel zártuk, aminek keretében saját lepkéjüket is megtervezhették a résztvevők.

Fotó: Dombi Orsolya

Célfajunk a tarka sziklaaraszoló - *Charissa variegata*.

Az első nappali terepi program a Szilvások nevű, nagyon változatos élővilágú domboldalon volt, de az augusztusi hőség hamar visszakergetett minket a szállásra. Az utolsó napra beiktatott Epöl-szikla viszont már nem fogott ki rajtunk, és akik kitarítottak aznapra is, egy lenyűgöző panoráma és egy nagyon szép állapotú sziklagyep élményével lehettek gazdagabbak.

Hatalmas szerencsénkre a közelgő hidegfront mindkét éjszákán fajban és egyedszámban is kiemelkedő repülést produkált, amit a veterán lepkészek is elis-

Fotó: Dombi Orsolya

Párzó gyászbaglyok - *Mormo maura*

Fotó: Dombi Orsolya

meréssel fogadtak. Még a szálláson iszogatók is igazi kincsre bukkanhattak a híd alatt rajzó gyászbaglyok formájában.

Mindenki sorban állt, hogy bekúszva a borostyánnal benőtt kőfalak közé, lencsevégre kaphassa az elfoglalt lepkéket.

◀ Kilátás az Epöl-szikláról

fotó: Dombi Orsolya

A XI. Országos Lepkésztalálkozó (OLT) résztvevői.

Szervezőként talán kicsit elfogult vagyok, de úgy vélem, igen jól sikerült találkozó volt. Igazi összefogással jött létre, mert nem csak a Szalkay József Magyar Lepkészetű Egyesület és a Duna-Ipoly Nemzeti Park, de Tardos Önkormányzata és Horgász Sport Egyesülete, a Kemencés Fogadó, valamint az MME Lepkevédelmi szakosztálya is nagyban hozzájárult ahhoz, hogy a 46 lepkész ilyen fantasztikus hétvégét töltsön a Malomvölgyben.

Dombi Orsolya

Sajtó- és blogfigyelő

Nem az a kérdés, hogy az inváziós szúnyogok nálunk is elterjesztik-e a dengue-lázat, hanem az, hogy mikor. Kurucz Kornélia (a Pécsi Tudományegyetem Virologiai Nemzeti Laboratóriumának kutatója), Tholt Gergely és Samu Ferenc (HUN-REN Agrártudományi Kutatóközpont Növényvédelmi Intézet), valamint Szentiványi Tamara (Ökológiai Kutatóközpont Evolúciós Ökológiai Kutatócsoport) segítségével ismerteti az írás az ázsiai tigrisszúnyog (*Aedes albopictus*) megjelenésével előállt helyzetet. A faj az 1970-es években bukkant fel Európában, de Magyarországon csak 2014-ben észlelték először. Az inváziós szúnyogfaj mára stabil populációkkal bír hazánkban, ahol a globális felmelegedésnek köszönhetően egyre barátságosabb kör-

A Szúnyogmonitor program honlapjának egyik kezdőképe

<https://szunogmonitor.hu/>

nyezetben találja magát. A Pécsi Tudományegyetem és a HUN-REN közreműködésével alakult kutatócsoport (Szúnyogmonitor <https://ecolres.hun-ren.hu/citizen-science/szunogmonitor>) *citizen science* projekt keretében kéri ki a lakosság segítségét, amit felhasznál a hazai inváziós csípőszúnyogfajok elterjedésének feltérképezésében. A program az ázsiai tigrisszúnyog mellett az egyelőre kisebb számban jelen lévő koreai szúnyog és japán bozotszúnyog terjedését is követi.

Az írás végén egy 6 részes podcastsorozat harmadik epizódját lehet meghallgatni, ahol négy magyar ökológus segítségével mutatják be az inváziós rovarok által jelentett egészségügyi és mezőgazdasági kockázatokat, valamint hogy hogyan lehet a mostaninál hatékonyabban és környezetbarátabb módon védekezni ellenük.

<https://qubit.hu/2025/04/30/nem-az-a-kerdes-hogy-az-invaziv-szunogok-nalunk-is-elterjesztik-e-a-dengue-lazat-hanem-az-hogy-mikor>

HA

Dollármilliók cserélnek gazdát az illegális bogárviadalokon és pókderbiken. Színvonalas írás, gazdagon illusztrálva képekkel és filmekkel.

A bogárviadalok, különösen a bogárfogadások dollármilliókat érő, globális iparágga nőttek ki magukat. Bár egyes helyeken illegálisnak számítanak, másutt évszázados hagyományra tekintenek vissza, és sokan tekintik szórakozásnak. A legértékesebb bogarak gyűjtőkhöz kerülnek, és sok pénz forog a tenyésztésük és az illegális fogadások körül. A leghíresebbek közé a Japánban népszerű szarvasbogár-viadalok tartoznak, ahol a tulajdonosok felkészítik a bogarakat a küzdelmekre. Egyes becslések szerint a japán bogárhobbyipar évente több tízmillió dollárt ér. Sok helyen, például Kínában és Thaiföldön, az illegális fogadás hajtja a bogárviadalokat. Itt a tét sokkal magasabb, és a bajnok bogarak rendkívül értékesek. Előfordultak olyan esetek, amikor rendőrségi razziákra került sor illegális viadalok miatt. A pókviadalok is hasonló módon zajlanak.

Összességében a bogárviadatok jelensége a hobbisták, a gyűjtők és a fogadók révén egy több millió dolláros ágazattá nőtte ki magát, amelyben a hobbi és a tiltott szerencsejátékok egyaránt jelen vannak.

Szamurajpókok harca. A japán Kajiki városkában 400 éve rendeznek pókviadalmakat.

Forrás: https://www.instagram.com/p/BVekgP0hMi7/?utm_source=ig_embed

<https://index.hu/tudomany/til/2025/06/16/bogarviadal-bogarszumo-rovarcsata-tucsokverseny-pokderbi-illegalis-fogadas-szerencsejatek/>

HA

Fotó: Balogh Diána,
<https://www.izeltlabuak.hu/talalat/5796>

2025 nyarán a gamma bagolylepke tömeges rajzása volt megfigyelhető Magyarországon. A vándorlepke inváziója a globális felmelegedéssel, illetve a kedvező időjárási viszonyokkal hozható összefüggésbe. A nagymértékű rajzás június közepén kezdődött és júliusban tetőzött, majd a hónap végére fokozatosan alábbhagyott. Az ország több pontjáról érkeztek jelentések tömeges előfordulásról, többek között Csepelről és Szegedről is. A lepkék nagy számban jelentek meg kertekben, szántóföldeken, de lakásokba és lépcsőházakba is beropültek, ami sokaknak kellemetlenséget okozott.

A Pannonhalmi Főapátság könyvtárában kenyérbogár-fertőzés ütötte fel a fejét, ami miatt a könyvtárat átmenetileg be kellett zárni. A kártevő, a **kis kenyérbogár** – *Stegobium paniceum* – egy 2–4 mm nagyságú, vörösbarna színű bogár lárvája, elsősorban élelmiszereket, például pékárukat, tésztát, csokoládét és fűszereket károsít, de könyvtárakban is előfordulhat, könyvekben és papírokban okozhat kárt. A fertőzés miatt állományvédelmi munkálatok zajlanak, aminek következtében a könyvtár már hónapok óta zárva tart. A kenyérbogár egy igen elterjedt kártevő, amely nemcsak élelmiszerekben, hanem könyvtárakban is károkat okozhat. A Pannonhalmi Főapátság könyvtárában talált fertőzés mértéke azonban kiemelkedő, és az intézménynek komoly erőfeszítéseket kell tennie a kármentesítésre. A könyvtár legértékesebb állományát, a kódexeket és ősnyomatokat szerencsére külön tárolják, így azok nem sérültek meg. A fertőzés felszámolása és az állományvédelmi munkálatok várhatóan több hónapig tartanak majd.

Fotó: L.J. Buss, University of Florida

***Stegobium paniceum* lárvái (pajorjai), melyek a könyveket megrágták**

Az alábbi linkeken lehet olvasni a fertőzésről, valamint annak megszüntetésére tett erőfeszítésekről:

Kenyérbogarak után nejlunufók foglalták el a Pannonhalmi apátság könyvtárát.

<https://telex.hu/kult/2025/07/03/kenyerbogar-pannonhalma-konyvtar-restauracio-karmentes>

Vészhelyzet: befészkelte magát a kenyérbogár a Pannonhalmi Főapátság könyvtárába

<https://turizmusonline.hu/cikkek/belfold/krizishelyzet-befeszkelte-magat-a-kenyerbogar-a-pannonhalmi-foapatsag-konyvtaraba.html>

A „rohadék kenyérbogár” befészkelte magát, ideiglenesen bezár az ország egyik legszebb könyvtára Pannonhalmán

<https://444.hu/2025/05/22/a-rohadek-kenyerbogar-befeszkelte-magat-ideiglenesen-bezar-az-orszag-egyik-legszebb-konyvtara-pannonhalman>

HA

A szúnyoggyérítés (katicabogár-gyérítés?) margójára. Egy Fb bejegyzésben a rovarász szakember, dr. Mezőfi László tudományos alaposággal követte nyomon lakóhelyén (Diósdon), hogy az ideai szúnyoggyérítés alkalmával a szúnyogok mellett milyen mennyiségben estek nem-célszervezetek áldozatul a gyérítésnek. Mint írja: „Ez még nem jelenti azt, hogy teljesen hatástalannak lennének ezek a beavatkozások a szúnyogok ellen”, viszont el kéne azon gondolkodni, hogy ez a gyérítési módszer nem okoz-e több kárt, mint hasznot? Amint a bejegyzés végéből is kiténik: „Egy biztos, a deltametrinnel végzett szúnyoggyérítési gyakorlatot időszerű felülvizsgálni, mert egyre inkább úgy tűnik, hogy szúnyoggyérítésre ez alkalmas a legkevésbé. Ebben valószínűleg szerepet játszik a deltametrinnel szembeni rezisztenciát kódoló gén megjelenése egyes hazai szúnyogpopulációkban, illetve lehet, hogy az idegenhonos fajok életmódja a honos szúnyogokétól némileg eltér. A szúnyogok nagymértékű felszaporodása csak lakossági összefogással akadályozható meg (a tenyészhelyek felszámolása révén), illetve ahol csak lehet, alkalmazni kell a Bt toxin alapú (biológiai)

Szúnyoggyérítés Nyíregyházán (2025)

<https://nyirvv.hu/hireink/Foldi-szunnyoggyerites>

lárva gyérítési módszert. A továbbiakban pedig azt gondolom, hogy a deltametrinnel történő gyérítést teljesen ki kéne vezetni a gyakorlatból”.

<https://www.facebook.com/laszlo.mezofi/posts/pfbid02xnQV8fs1MmYQJcNnmnpBWVTjopQaxe8ygtCcxifipwKZ9bNF8bzAdRThHkvje3F4l>

HA

(c) Baranyi Tamás

Bátorligeten hetven éve nem látott fajt azonosítottak. A rövid tudósításban a keleti lápibagolyról van szó (*Arytrura musculus*), amit utoljára 1953-ban figyeltek meg a Hortobágyi Nemzeti Park szakemberei a területen. A faj imágója egy június végi lámpázás alkalmával repült a fényre. A keleti lápibagoly hazánkban rendkívül ritka, rejtett életmódot folytató faj, melynek hernyói fűzféléken fejlődnek ki. Elsősorban hűvös, nedves mikroklímájú lápi élőhelyeken fordul elő, így az évek óta tapasztalható szárazodási folyamat nem kedvez ennek a lepkének, állományai mindenütt csökkenő tendenciát mutatnak. Fokozottan védett faj, természetvédelmi értéke 250 ezer forint.

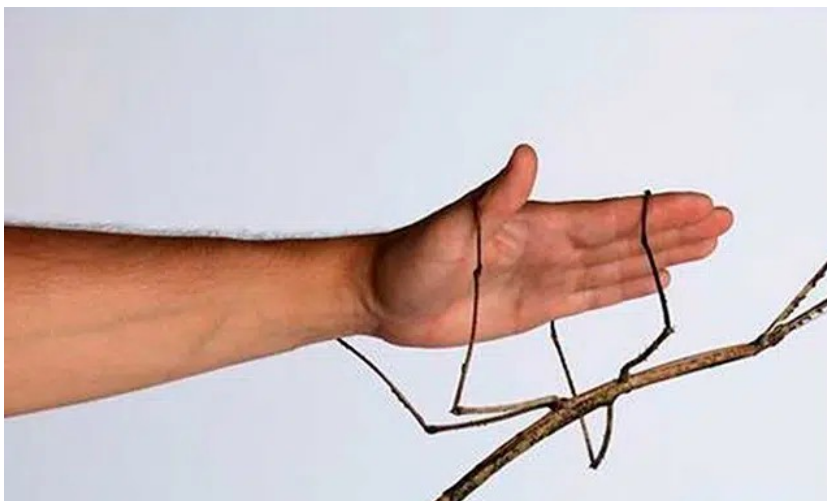
<https://ng.24.hu/termeszett/2025/07/17/hetven-eve-nem-latott-faj-azonositasa-batorliget/>

Forrás: www.izeltlabuak.hu/talalat/171373 és [182711](https://www.izeltlabuak.hu/talalat/182711),

Licenc: CC BY 4.0

Horváth Dávid

Brutális méretű, közel félméteres botsáskát fedeztek fel Ausztráliában. A fajt idén, azaz 2025-ben írták le hivatalosan a James Cook Egyetem kutatói, Ross M. Coupland és Angus J. Emmott. Az *Acrophylla alta* egy újonnan felfedezett, óriási botsáskafaj, amely valószínűleg Auszália legnehezebb rovára, mivel súlya körülbelül 44 gramm, ami nagyjából egy golflabda súlyának felel meg. Ezzel megelőzi a korábbi rekorder ausztrál rovar, az óriás föld alatti csótányt. A nőstények hossza elérheti a 40 centimétert. Az állatot Auszália északkeleti részének távoli, magaslati esőerdőiben, az Atherton-fennsíkon gyűjtötték be. A rovar azért maradhatott ilyen sokáig a tudomány számára ismeretlen, mivel az erdő lombkoronájának nehezen megközelíthető, magas részein él. A botsáska szokatlanul nagy mérete és súlya feltehetően a hűvösebb és nedvesebb magaslati körülményekhez való alkalmazkodás eredménye. Kiválóan utánozza a faágakat, így rejtőzködik a ragadozók elől. A Queensland Múzeum gyűjteményébe két nőstény példány került be, amelyek további kutatások alapjául szolgálnak.

Acrophylla alta

<https://telex.hu/techtud/2025/07/31/orias-botsaska-uj-faj-ausztalia-rovar-40-cm-golflabda>

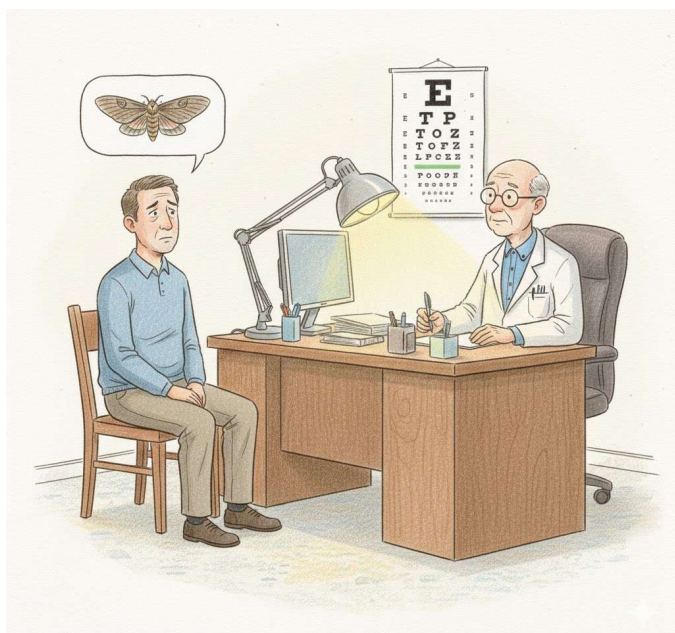
<https://noticiasambientales.com/science/discovery-of-a-new-species-in-the-australian-jungle-giant-walking-stick-insect-found-breaking-records/>

https://en.wikipedia.org/wiki/Acrophylla_alta

A linkre kattintva rövid filmet is lehet látni róla:

<https://www.facebook.com/watch/?v=1242051270558867>

HA

Vicc rovarászoknak:

Páciens: fogadja az orvos. Belép, köszön. A doktor válaszol:

- Jó estét kívánok! Miben segíthetek?
- Tudja, doktor úr, az a bajom, hogy én molylepkének képzelem magam.
- Én szemész vagyok, aligha tudok segíteni. Mégis, miért hozzám jött?
- Magánál égett a villany!

Katona Gergely

(Illusztráció: Gemini AI)

Könyvrecenzió, új szakkönyvek

A Pytheas Könyvmanufaktúra reprint és kortárs lepkészeti könyvei

A *Pytheas Könyvmanufaktúra* elődje az 1990-ben alapított Pytheas Kft. családi vállalkozás volt, ami az évek során alakította ki mai profilját: a hagyományos könyvkészítés és a digitális könyvnyomtatás sikeres ötvözetét. A céggel több mint egy évtizede állandó kapcsolatban, ennek gyümölcse, hogy kiadványaik között lepkészeti könyveket is találunk. A néhány klasszikus lepidopterológiai munka mellett újak kiadására is vállalkoztak. Az alábbiakban a könyvmanufaktúra lepkés könyvkínálatát ismertetem röviden: felsorolom a könyveket, a címek után a „Lepkés könyvek” blogon megjelent linket is megadom azoknak, akik bővebben szeretnének olvasni a könyvekről. A kiadványokat az érdeklődő személyesen a kiadónál vagy interneten keresztül vásárolhatja meg:

<https://konyvmanufaktura.hu/>

Frivaldszky Imre (1799–1870) monográfiáját a Magyar Tudományos Akadémia 1868-ban akadémiai Nagydíjjal jutalmazta. Bár nem csak lepkéket tárgyal, mégis kijelenthető, hogy ez a magyar lepkészet alapműve, mivel leírja, tárgyalja és színes táblákon ábrázolja azokat a fajokat, amelyek mai ismereteink szerint is valóban jellemzik hazánk faunáját. Az új kiadás három digitalizált eredeti példányból lett összeállítva.

Abafi-Aigner Lajos (1840–1909) két munkája is a magyar lepkészet egy-egy sarokköve. *A lepkészet története* egyedülálló talán az egész szakirodalomban. Nemcsak mint forrásmű, hanem érdekes olvasmány is, lapjai között számtalan egzotikus történet rejtőzik. *A Magyarország lepkéi* még mind a mai napig az egyetlen olyan könyv, ami a Kárpát-medence nagylepke-faunáját ismerteti, és színes táblákon ábrázolja. Az új kiadás abban több az eredetinel, hogy kiegészült a Frivaldszky-nevezékτανra alapuló magyar lepkenevvel és azok mutatójával.

Otto Staudinger (1830–1900) és **Ernst Schatz** (1844–1887) *Exotische Schmetterlinge* című 1888-ban megjelent klasszikus művének száz litografált táblája adja a gerincét *Szöglencek, pazarkák, lángszinérek* című munkámnak. Ebben áttekintést adok a Pillangóalakú lepkecsaládokról, a családcsoport szintű kategóriáknak (tribusz, alcsalád, család) magyar neveket adok, és az ábrázolt lepkéket is röviden ismertetem.

Bernard d’Abrera (1940–2017) monumentális *Butterflies of the World* sorozatát foglalta össze a *World Butterflies* című munkájában. Ezt adaptáltam magyar nyelvre a *Pillangóvilág* sorozatban, kötetenként bemutatva a faunrégiókat (Holarktikum és Afrotrópikus, Orientális és Indoausztrál, Neotrópikus). A negyedik rész hozza a szerző bevezető tanulmányát az általam írt rendszertani áttekintéssel együtt.

A kiadványok jegyzéke

Frivaldszky Imre (1865) *Jellemző adatok Magyarország faunájához*. 13 színes tábla, 274 oldal (reprint kiadás: 2013)

https://lepkeskonyvek.blog.hu/2014/12/05/elfeledett_nagy_mu_jellemzo_adatok

Abafi-Aigner Lajos (1898) *A lepkészet története Magyarországon*. VI + 202 oldal (reprint kiadás: 2014)

https://lepkeskonyvek.blog.hu/2011/10/07/lepkészet_tortenete_magyarorszagon

Abafi-Aigner Lajos (1907) *Magyarország lepkéi*. 51 tábla, XXXII + 137 + [22] oldal (reprint kiadás: 2025) https://lepkeskonyvek.blog.hu/2024/12/07/az_abafi_ujabb_kiadasa

Bernard d'Abbrera (2017) *Pillangóvilág az északi féltekén és az afrikai földrészen*. 48 színes tábla, 129 oldal. <https://lepkeskonyvek.blog.hu/2017/10/20/pillangovilag>

Bernard d'Abbrera (2018) *Pillangóvilág az ausztráliai földrészen és Ázsia trópusi területein*. 62 színes tábla, 132 oldal. https://lepkeskonyvek.blog.hu/2018/05/22/pillangovilag_333

Bernard d'Abbrera (2019) *Pillangóvilág Közép- és Dél-Amerikában*. 40 színes tábla, 116 oldal. https://lepkeskonyvek.blog.hu/2019/02/04/pillangovilag_523

Bálint Zsolt (2020) *Szöglencek, pazarkák, lángszinérek. Egzotikus pillangóalakú lepkék gyűjteménye*. 100 színes tábla, 71 oldal.

https://lepkeskonyvek.blog.hu/2020/04/24/magyar_tropusi_konyv

https://lepkeskonyvek.blog.hu/2020/04/16/staudinger_otto

Bernard d'Abbrera és Bálint Zsolt (2022) *Pillangóvilág. Bevezetés és a teremtett sokféleség rendje*. Szövegek közötti színes ábrák, 111 oldal.

Október közepén megjelent a Pillangóvilág sorozat újabb kötete, ami a Kárpát-medence összes Papilionidae és a Nymphalidae család képviselőinek egy részét (Apaturinae, Limenitinae és Nymphalinae) mutatja be. Megrendelhető a szerzőtől (balint.zsolt.budapest@mail.com), a Pytheas könyvmanufaktúrától (<https://konyvmanufaktura.hu/termek-kategoria/reprint/lepkészet/>) vagy Büki József könyvkereskedőtől (<https://buki-konyv.hu/hu/webshop/pillangovilag-a-karpat-medenceben/15102/>).

Bálint Zsolt

